

AVTOBUSLAR HARAKATIGA SALBIY TA'SIR KORSATUVCHI
OMILLARNI ORGANISH

Ganiyev Diyorbek Dilshodbek o'g'li

Andijon Mahinasozlik Instituti

Transport va logistika yo'nalishi 2-kurs talabasi

E-mail: ganiyevdiyorbek156@gmail.com

Tel: +998505020307

Annotatsiya: *Avtobuslar harakatiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi omillarni o'rganish, jamoat transporti tizimining samaradorligini oshirish va yo'l harakati xavfsizligini ta'minlash uchun juda muhimdir. Quyida avtobuslarning harakatiga ta'sir ko'rsatuvchi asosiy salbiy omillarni tahlil qilamiz:*

Kalit so'zlar: *yuk, masofa, yo'nalish, yo'lovchi,*

1. Yo'linfratuzilmasining muammolari

Nosoz yo'llar va inshootlar: Yomon holatda bo'lgan yo'llar (tez-tez teshiklar, notekis yuzalar) avtobuslarning harakatini sekinlashtiradi, xavfsizlikni pasaytiradi va mashinalarda texnik nosozliklarni keltirib chiqaradi. Yo'l belgilari va chiroqlarining yetishmasligi: Yo'l belgilarining to'liq emasligi yoki xato joylashishi haydovchilarning to'g'ri yo'nalishda harakat qilishiga to'sqinlik qiladi[1].

2. Trafik va tirbandlik: Trafikning haddan tashqari yuklanishi: Piks soatlarida jamoat transportining ko'pligi, avtobuslarning vaqtida manzilga yetib borishini qiyinlashtiradi, tez-tez to'xtab qolishlariga sabab bo'ladi va yo'lovchilarga noqulayliklar yaratadi. Shahar

ichidagi tor yo'llar: Ba'zi hududlarda avtobuslar boshqa transport vositalari bilan raqobatlashadi, bu esa harakatning sekinlashishiga olib keladi[2].

3.Ob-havo**sharoitlari**

Yomon ob-havo (qor, yomg'ir, tuman, kuchli shamol): Yo'llarda sirg'alish xavfi ortadi va haydovchilarning ko'rish imkoniyatlari cheklanishi mumkin.

Bu**esa****xavfsizlikni****pasaytiradi.**

Kuchli shamol: Avtobuslarni boshqarishda qo'shimcha qiyinchiliklar tug'diradi, ayniqsa og'ir avtobuslar uchun[3].

4.**Avtobusning****texnik****holati**

Eskirgan yoki nosoz avtobuslar: Eski avtobuslar tezda nosoz bo'lishi mumkin, bu esa xavfsizlikni pasaytiradi va harakatni sekinlashtiradi. Misol uchun, tormoz tizimlarining ishlamasligi yoki motorning nosozligi.

Texnik xizmatning yetarli emasligi: Muntazam texnik xizmat ko'rsatishning yo'qligi avtobuslarning ishonchliligini pasaytiradi, natijada to'xtashlar va nosozliklar ko'payadi[4].

5. Haydovchilarning malakasizligi yoki e'tiborsizligi**Malakasiz****haydovchilar:**

Haydovchilarning noto'g'ri qarorlar qabul qilishi (masalan, tezlikni oshirish, qoidalarni buzish) yoki diqqatni jamlashdagi qiyinchiliklar natijasida avariya yoki halokatlar yuz berishi mumkin.

Uyqusizlik yoki charchoq: Uzun soatlar davomida ishlaydigan haydovchilarni uyqu yetishmasligi va charchoq xavfini oshiradi, bu esa xavfsizlikni jiddiy darajada pasaytiradi[5].

6.**Yo'lovchilarning****xulq-atvori**

Noqulay yo'lovchi harakati: Yo'lovchilarning avtobusda o'zini noqulay tutishi, masalan, shovqin qilish, janjal chiqarmoq, avtobus haydovchisini chalg'itishi, transportning xavfsiz harakatini ta'sir qiladi.

No'xush to'planish yoki avtobusni ortiqcha yuklash: To'liq avtobuslar haydovchilarning ko'rish qobiliyatini pasaytiradi va transportning og'irligini oshiradi, bu esa xavfsizlikni pasaytiradi[6].

7. Ijtimoiy omillar va tashkiliy muammolar

Transportning tartibsiz ishlashi: Jamoat transportining noaniq va kechikkan jadvali yo'lovchilarning vaqtida borishga bo'lgan ishonchini pasaytiradi, bu esa yo'lga bo'lgan talabni kamaytiradi.

Mavjud resurslarning yetishmasligi: Ba'zan jamoat transporti tizimining resurslari (masalan, avtobuslar, haydovchilar) yetarli bo'lmasligi tufayli yo'nalishlar o'zgartiriladi yoki bekor qilinadi[7].

8. Xavfsizlik muammolari

Yo'l harakati qoidalarining buzilishi: Ba'zi haydovchilar yo'l harakati qoidalarini buzishi (masalan, tezlikni oshirish, belgilarni e'tiborsiz qoldirish) xavfsizlikka salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Avariya xavfi: O'zgaruvchan yo'l sharoitlari yoki kuchli tirbandlikda haydovchilar xavfsizligiga tahdid soluvchi avariylar yuz berishi mumkin[8].

9. Yo'l harakati tartibining etishmasligi

Yo'l belgilari va chiroqlarining noto'g'ri joylashishi: Agar yo'l belgilari noto'g'ri yoki yetarli bo'lmasa, haydovchilar to'g'ri yo'nalishda harakat qilolmaydi.

Tartibga solishning yetarli bo'lmasligi: Avtobuslar harakati uchun maxsus yo'nalishlar yoki maxsus belgilarning yetishmasligi, boshqa transport vositalari bilan raqobatlashishga olib keladi va xavfsizlikni kamaytiradi[9].

Xulosa

Avtobuslarning harakatiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi omillar ko'p va har biri jamoat transportining samaradorligi, xavfsizligi va yo'lovchilar uchun qulaylikni pasaytiradi. Bunday omillarni o'rganish va bartaraf etish, nafaqat jamoat transportining samaradorligini oshirishga, balki yo'l harakati xavfsizligini yaxshilashga yordam beradi. Bularni hal qilish uchun, yaxshilangan yo'l infratuzilmasi, yangi texnologiyalarni joriy etish, haydovchilarni muntazam ravishda tayyorlash va ijtimoiy tizimlarni optimallashtirish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

Ikromov N. et al. Analysis of transport and its cargo processes //E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – T. 548. – C. 03021.

Юлдашев А. Avtomobillarning erkin va majburiy tebranishlar sinovi apparati (tm 155) yordamida tahlil qilish //Scienceweb academic papers collection.–2022.

Abdusamat o'g'li H. J. et al. MAINTENANCE AND REPAIR OF CARS RUNNING ON LIQUEFIED AND COMPRESSED GAS //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2024. – Т. 36. – №. 5. – С. 181-184.

Yuldashev A., Abdumuminova N., Xalimov J. ПОВЫШЕНИЕ КРИТЕРИИ ОЦЕНКИ ЗНАНИЙ СТУДЕНТА ОБЪЕКТИВНО С НАУЧНЫМИ ИССЛЕДОВАНИЯМИ //Точная наука. – 2018. – №. 26. – С. 113-115.

Abdusamat Y., Nigora A., Javohir X. ПОВЫШЕНИЕ КРИТЕРИИ ОЦЕНКИ ЗНАНИЙ СТУДЕНТА ОБЪЕКТИВНО С НАУЧНЫМИ ИССЛЕДОВАНИЯМИ INCREASING ASSESSMENT CRITERIA OF THE STUDENT KNOWLEDGE OBJECTIVELY WITH SCIENTIFIC RESEARCH //Журнал выпускается ежемесячно, публикует статьи по естественным наукам. Подробнее на [www. t.](http://www.t.) – Т. 2. – С. 118.

Abdusamat o'g'li H. J. et al. ORGANIZATION OF QUALITY TRANSPORT SERVICE TO THE POPULATION. – 2024.

Abdusamat o'g'li H. J. STUDY THE THEORETICAL BASIS OF ANY CHANGES THAT CAN OCCUR IN THE FREE AND FORCED VIBRATION OF AUTOMOTIVE PARTS MATERIALS //Новости образования: исследование в XXI веке. – 2023. – Т. 2. – №. 14. – С. 108-111.

Abdusamat o'g'li H. J. et al. SIFATLI YUK TASHISHNI TASHKIL QILISH VA UNING SAMARADORLIK KO 'RSATRKICHLARINI OSHIRISH. SANOAT YUKLARINI TASHISH //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2024. – Т. 36. – №. 5. – С. 185-189.

Abdusamat o'g'li H. J. et al. YUKLARNI TASHISH, YUK XOSIL QILUVCHI VA YUK ISTE'MOL QILUVCHI JOYLAR. – 2024.